

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

ΕΝΙΑΙΕΣ ΤΕΛΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2025-2026

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 18 Μαΐου 2026

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΘΕΑΤΡΟΛΟΓΙΑ

Α΄ ΣΕΙΡΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Γ068

ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

ΟΙ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΕΝΤΕΚΑ (11) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄**(ΜΟΝΑΔΕΣ 20)**

A.I. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή λάθος, γράφοντας Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος), δίπλα από τον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση. (10 μονάδες)

1. ΣΩΣΤΟ	6. ΛΑΘΟΣ
2. ΣΩΣΤΟ	7. ΛΑΘΟΣ
3. ΛΑΘΟΣ	8. ΣΩΣΤΟ
4. ΛΑΘΟΣ	9. ΛΑΘΟΣ
5. ΣΩΣΤΟ	10. ΛΑΘΟΣ

A.II. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση, γράφοντας το σωστό γράμμα δίπλα από τον αντίστοιχο αριθμό. (10 μονάδες)

1. Γ
2. Γ
3. Β
4. Γ
5. Δ

ΜΕΡΟΣ Β΄**(ΜΟΝΑΔΕΣ 45)**

B.1.1. Να αναφέρετε τρεις (3) ομοιότητες μεταξύ του τραγικού και του κωμικού Χορού. (3 μονάδες)

- Και οι δύο Χοροί αποτελούνταν μόνο από άνδρες.
- Και οι δύο Χοροί αποτελούνταν μόνο από Αθηναίους πολίτες.
- Στα τελευταία σωζόμενα έργα του Αριστοφάνη στην κωμωδία (*Εκκλησιάζουσες* και *Πλούτος*) και του Ευριπίδη στην τραγωδία, παρατηρείται μείωση των λυρικών μερών/σταδιακή μείωση της συμμετοχής του Χορού στη δράση.
- Η παρουσία του Χορού είναι συνεχής σε όλη τη διάρκεια της παράστασης, από την είσοδό του έως το τέλος.
- Και οι δύο Χοροί αποχωρούν από τη σκηνή κατά την Έξοδο σηματοδοτώντας το τέλος του έργου.
- Και οι δύο Χοροί εισέρχονται από την Πάροδο.
- Και οι δύο Χοροί εισέρχονται κατά τη διάρκεια της Παρόδου/μετά τον Πρόλογο.
- Ο χώρος δράσης και των δύο Χορών ήταν η Ορχήστρα.
- Φορούν και οι δύο Χοροί προσωπεία.
- Ήταν ερασιτέχνες.
- Ο Χορός και στις δύο περιπτώσεις τραγουδούσε και χόρευε τα χορικά μέρη.

B.1.2. Να παρουσιάσετε τα χαρακτηριστικά του Θεάτρου του Παραλόγου:

- (α) Η ματαίωση των προσδοκιών των ηρώων
- (β) Απουσία δράσης των χαρακτήρων-Ακινήσια

(12 μονάδες)

(α) Η ματαίωση των προσδοκιών των ηρώων

- Οι προσδοκίες των ηρώων ματαιώνονται κατ' επανάληψη.
- Ως αποτέλεσμα της ματαίωσης των προσδοκιών τους, οι ήρωες μένουν διαρκώς ανικανοποίητοι.
- Ως αποτέλεσμα της ματαίωσης των προσδοκιών τους, οι ήρωες επαναλαμβάνουν τις ίδιες πράξεις που θα τους οδηγήσουν και πάλι στο πουθενά.
- Οι δύο βασικοί χαρακτήρες του *Περιμένοντας τον Γκοντό* (Εστραγκόν και Βλαδίμηρος) περιμένουν τον Γκοντό, για να τους εξηγήσει γιατί ζουν.

(β) Απουσία δράσης των χαρακτήρων – Ακινήσια

- Η απουσία εξέλιξης της πλοκής προκύπτει από την έλλειψη δράσης των χαρακτήρων.
- Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να παρουσιάζονται στατικές καταστάσεις στα έργα αυτά.
- Η κίνηση των ηρώων του Μπέκετ επί σκηνής είναι σχεδόν μηδενική.
- Οι ήρωες κινούνται μόνο όταν αναγκάζονται από εξωτερικούς παράγοντες, όπως για παράδειγμα από την είσοδο άλλων χαρακτήρων ή απλά και μόνο για να σκοτώσουν τον χρόνο τους.
- Αυτό το χαρακτηριστικό εξηγείται, καθώς οι χαρακτήρες ζουν σε έναν κόσμο χωρίς νόημα και σκοπό

B.2.1. Να αναλύσετε τον θεματικό άξονα του έργου του Αριστοφάνη *Λυσιστράτη* «Υπέρβαση της Λυσιστράτης: Μια γυναίκα χειραφετημένη και πολιτικοποιημένη».

(9 μονάδες)

- Ο Αριστοφάνης στη *Λυσιστράτη* σατιρίζει επιδέξια τη διαχείριση του πολέμου από τους συμπολίτες του, άντρες Αθηναίους, και την πλήρη ανικανότητά τους να καταλήξουν σε συμφωνία, ώστε να λήξει ο πόλεμος. Ο Αριστοφάνης δίνει μια ευφάνταστη και τολμηρή λύση: την ειρήνευση θα την επιβάλει μια γυναίκα.
- Παρά την υποβαθμισμένη κοινωνική και πολιτική θέση της γυναίκας στην αρχαία Αθήνα, η *Λυσιστράτη* κάνει μια υπέρβαση. Ξεπερνά τους περιορισμούς του φύλου της, εισέρχεται στον δημόσιο βίο, πολιτικοποιείται, αποκτά ηγετικές ικανότητες και δίνει τη λύση. / Πηγαίνει ενάντια στον ρόλο της γυναίκας που βρίσκεται παθητικά κάτω από τη σκιά του συζύγου της και αποκτά πολιτική πυγμή και παρουσία στον δημόσιο χώρο, όπου κυριαρχούν οι άντρες.

- Ο Αριστοφάνης προσδίδει στη γυναίκα Λυσιστράτη «υπερεξουσίες». Η γυναίκα αυτή είναι νους πολιτικοποιημένος και διαθέτει λόγο και άποψη για τα κοινά, όπως οι άνδρες της τότε εποχής. Είναι ξεκάθαρο πως πρόκειται για ένα χαρακτηριστικό που δεν συμβαδίζει με τα επιτρεπόμενα όρια των γυναικών τότε.
- Το έργο εισέρχεται στη σφαίρα του ουτοπικού, μιας και παρουσιάζει μια λύση εντελώς αφύσικη και παράλογη για το πλαίσιο της εποχής του: Να εξουσιάζει και να διοικεί ένα άβουλο και άφωνο πλάσμα, χωρίς πολιτικά δικαιώματα, όπως ήταν η γυναίκα τότε.

B.2.2. Να παρουσιάσετε τον θεματικό άξονα του έργου του Ευριπίδη *Μήδεια* «Ο όρκος». Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με ένα (1) παράδειγμα από όλο το έργο.

(6 μονάδες)

- Ο όρκος είναι ζωτικής σημασίας για την ιδιοσυγκρασία της Μήδειας.
- Η Μήδεια θεωρεί τον όρκο ιερή πράξη.
- Η αθέτηση των γαμήλιων όρκων του Ιάσονα ισοδυναμεί με προδοσία για τη Μήδεια και πυροδοτεί τη δράση ολόκληρου του έργου
- Για τη Μήδεια, μόνο όσοι δεσμευτούν με όρκο καθίστανται αντάξιοι των υποσχέσεών τους.

Τεκμηρίωση:

- Με γαμήλιο όρκο παντρεύεται τον Ιάσονα.
- Με όρκο δεσμεύει τον Αιγέα στην προσφορά του για καταφύγιο.
- Με έξιπνο τρόπο, αποσπά την υπόσχεση σιωπής από τις γυναίκες του Χορού.

B.3.1. Να περιγράψετε δύο (2) τομείς στους οποίους παρατηρούνται αλλαγές στο σκηνικό περιβάλλον του Αστικού Δράματος.

(10)

1. Αλλαγές στη σκηνογραφία

- Στον ρεαλισμό η σκηνή μοιάζει με ένα τρισδιάστατο κανονικό δωμάτιο του πραγματικού κόσμου.
- Στον ρεαλισμό υπάρχει σαφής περιγραφή του χώρου κατά τα πρότυπα της ρεαλιστικής απεικόνισης της ζωής.
- Στο ρεαλιστικό σκηνικό διαφαίνεται και η δύναμη που ασκεί το περιβάλλον επάνω στο ίδιο το άτομο (σύμφωνα με τον Αύγουστο Κοντ).

2. Σκηνικά

- Το ζωγραφισμένο σκηνικό αντικαθίσταται από τρισδιάστατα στοιχεία.
- Οι κατασκευαστές αρχίζουν να κατασκευάζουν σκηνικούς κόσμους με λεπτομέρεια και ακρίβεια.
- Κατά τη διαδικασία αυτή ακολουθούν τις σκηνικές οδηγίες των θεατρικών συγγραφέων, οι οποίοι είχαν ήδη μεριμνήσει, ώστε να δώσουν με ακρίβεια το επιθυμητό στίγμα της αληθοφάνειας.

3. Σκηνικά αντικείμενα

- Τα σκηνικά αντικείμενα της καθημερινής ζωής δεν βρίσκονται στη σκηνή απλώς για να τη γεμίζουν ή να τη διακοσμούν, αλλά για να σημαίνουν κάτι.
- Ο ρόλος των σκηνικών αντικειμένων γίνεται πλέον πιο σχολιαστικός και ουσιαστικός.
- Τα σκηνικά αντικείμενα υπογραμμίζουν την καταγωγή, την κοινωνική τάξη και τον προσωπικό χώρο των δραματικών προσώπων, με τρόπο αντικειμενικό και χωρίς υπερβολές.

4. Σχεδιασμός του θεατρικού κοστουμιού

- Το θεατρικό κοστούμι αναπαριστά την πραγματικότητα.
- Πρέπει να σχετίζεται με τον χώρο και τον χρόνο του κειμένου (την εποχή του),
- και να συνάδει με την κοινωνική θέση, την οικονομική κατάσταση, το μορφωτικό επίπεδο και την προσωπικότητα των ηρώων.

5. Δημιουργία συστημάτων υποκριτικής

- Τα έργα του αστικού δράματος εμφανίζουν ρεαλιστικούς χαρακτήρες, που βιώνουν αληθοφανείς καταστάσεις και κινούνται μέσα σε έναν χώρο με τρισδιάστατα σκηνικά αντικείμενα. Αυτό δημιουργεί την ανάγκη για μια αληθοφανή αναπαράσταση των χαρακτήρων.
- Έτσι αναπτύσσονται συστήματα υποκριτικής, που εκπαιδεύουν τους ηθοποιούς στην ανεπιτήδευτη ομιλία και τη φυσική κίνηση.
- Με τα νέα συστήματα υποκριτικής, οι ηθοποιοί αποκτούν τη δυνατότητα ρεαλιστικής απόδοσης των ρόλων τους και επιτρέπουν στους θεατές να ταυτιστούν με τους χαρακτήρες που υποδύονται.

6. Η εμφάνιση του επαγγελματία σκηνοθέτη στο θέατρο

- Στην εποχή του ρεαλισμού/στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, δύο ήταν οι παράγοντες που οδήγησαν στην εμφάνιση του σκηνοθέτη:
(α) Τα καινούργια ιδεολογικά ρεύματα, τα καινούργια ήθη που δύσκολα υπακούουν σε απλές διεκπεραιωτικές εντολές και οδηγίες.
β) Η σύσταση του θεατρικού κοινού που αποτελείται πλέον από θεατές διαφορετικού μορφωτικού επιπέδου και διαφορετικών κοινωνικών τάξεων.
- Οι σύνθετες συνθήκες στο θέατρο (τα καινούργια ιδεολογικά ρεύματα, τα καινούργια ήθη και η σύνθεση του θεατρικού κοινού) δημιουργούν την ανάγκη της παρουσίας ενός ατόμου που θα επιβλέπει και θα οργανώνει το σύνολο του θεατρικού θεάματος,

του σκηνοθέτη.

- Οι σύνθετες συνθήκες στο θέατρο και η σύνθεση του θεατρικού κοινού, βοηθούν τον σκηνοθέτη να γίνει γρήγορα ο κυρίαρχος παράγοντας επάνω στο κείμενο και τη σκηνική του απόδοση, για να ερμηνεύσει τα νέα θεατρικά έργα και μετά να τα «τακτοποιήσει» σκηνικά.
- Με τον εκμοντερνισμό της κοινωνίας τα πράγματα γίνονται πολύ πιο σύνθετα και στο θέατρο. Χρειάζεται ο ειδικός, ο σκηνοθέτης, για να βρει την ισορροπία ανάμεσα στο περιεχόμενο και τη μορφή της παράστασης. Γίνεται έτσι η γέφυρα ανάμεσα στους ηθοποιούς και τους θεατές.

B.3.2. Να παρουσιάσετε τον ρόλο του Προλόγου: (α) στην Αρχαία Τραγωδία και (β) στην Αρχαία Κωμωδία. (5 μονάδες)

Πρόλογος Αρχαίας Τραγωδίας:

- Επειδή η ιστορία που θα παρακολουθήσει ο θεατής βρίσκεται κοντά στην κορύφωση, ο Πρόλογος εισάγει τον θεατή στο μυθολογικό υπόβαθρο του έργου / στα γεγονότα που συνέβησαν πριν αρχίσει η ιστορία.

Πρόλογος Αρχαίας Κωμωδίας:

- Ο πρωταγωνιστής εκθέτει ένα κοινωνικό πρόβλημα, που συνήθως είναι μία δυσάρεστη κατάσταση που απορρέει από τον πόλεμο και τη διαφθορά. Στη συνέχεια διατυπώνει ένα θεότρελο, ουτοπικό, σχέδιο, για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

ΜΕΡΟΣ Γ΄

(ΜΟΝΑΔΕΣ 35)

G.1.1. Να παρουσιάσετε ένα (1) θεματικό άξονα από το απόσπασμα του έργου του Ερρίκου Ίψεν *Το Κουκλόσπιτο*. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με μία (1) αναφορά από το πιο πάνω απόσπασμα.

(8 μονάδες)

1. Η θέση της γυναίκας

- Η θέση της γυναίκας στην πατριαρχική οικογένεια της αστικής κοινωνίας δεν διαφέρει πολύ απ' ό,τι στην αρχαιότητα. / Η γυναίκα θεωρείται υποδεέστερη του άνδρα και ο ρόλος της περιορίζεται στο σπίτι, όπου θα τεκνοποιήσει, θα αναθρέψει τα παιδιά της και θα φροντίσει τον σύζυγο και την οικογένειά της.
- Ο Ίψεν μιλώντας για το *Κουκλόσπιτο*, το χαρακτήρισε ως «σύγχρονη τραγωδία». Υποστήριξε μάλιστα ότι «μια γυναίκα δεν μπορεί να είναι ο εαυτός της στη σύγχρονη κοινωνία», αφού αυτή είναι «μια αποκλειστικά ανδρική κοινωνία, με νόμους φτιαγμένους από άνδρες και με εισαγγελείς και δικαστές που αξιολογούν τη γυναικεία συμπεριφορά από αρσενική άποψη».

- Ο Ίψεν στο *Κουκλόσπιτο* υπερασπίζεται τα δικαιώματα της συζύγου σε έναν σύγχρονο γάμο. Υποστηρίζει ότι μόνο όταν η γυναίκα γίνει ίση με τον άντρα ως προς τα καθήκοντα, τη μόρφωση και την επαγγελματική αποκατάσταση, θα μπορέσει να δημιουργηθεί μια υγιής οικογένεια.
- Η ιδέα ότι η γυναίκα επιθυμεί να νιώσει ισότιμο μέλος σε μια πατριαρχική κοινωνία μετατρέπει τη Νόρα σε ένα σύμβολο του αγώνα των γυναικών για χειραφέτηση.

Τεκμηρίωση:

- ΝΟΡΑ: Τότε άρχισες πάλι να μου φέρνεσαι σαν να μην είχε συμβεί τίποτα. Ξανάγινε το καναρινάκι σου, η κούκλα σου, που έπρεπε στο εξής να την κρατάς ακόμα πιο μαλακά, γιατί ήταν αδύναμη και εύθραυστη.
- ΝΟΡΑ: Άκου, Τόρβαλντ: όταν μια γυναίκα φεύγει από το σπίτι του άντρα της, όπως εγώ τώρα, ο νόμος τον απαλλάσσει από κάθε υποχρέωση απέναντί της. [...] Μη νιώθεις δεσμευμένος απέναντί μου, όπως θέλω να μη νιώθω κι εγώ.

2. Η έλλειψη ειλικρίνειας και επικοινωνίας στον γάμο

- Για τον Ίψεν, οι σύζυγοι πρέπει να έχουν εμπιστοσύνη, σεβασμό και αγάπη ο ένας προς τον άλλο.
- Άνθρωποι που συμβιώνουν, αλλά είτε περιφρονούνται είτε μισούνται είτε απλώς δεν κατανοούν ο ένας τον άλλο, δεν θα κατορθώσουν ποτέ να διαμορφώσουν σωστές σχέσεις.
- Ο γάμος της Νόρας δεν είναι κάτι έξω από την καθημερινότητα της εποχής. Ο συγγραφέας, βάζοντας τη Νόρα να εγκαταλείψει το σπίτι της και τα παιδιά της, ουσιαστικά καταγγέλλει την ανειλικρίνεια και την έλλειψη επικοινωνίας στις σύγχρονες συζυγικές σχέσεις. Η παρέμβαση της Κριστίνα Λίντε, η οποία προτρέπει τον Κρόγκσταντ να μη ζητήσει πίσω την επιστολή του από τον Τόρβαλντ, ωθεί το ζευγάρι να αντιμετωπίσει με ειλικρίνεια τη σχέση του.

Τεκμηρίωση:

- ΝΟΡΑ: Μπορεί. Όμως εσύ ούτε μιλάς ούτε σκέφτεσαι σαν τον άντρα που θα μπορούσα να μείνω δίπλα του.
- ΝΟΡΑ: Εκείνη τη στιγμή, Τόρβαλντ, συνειδητοποίησα πως οχτώ ολόκληρα χρόνια έζησα μ' έναν άγνωστο κι έκανα μαζί του τρία παιδιά.
- ΝΟΡΑ: Ναι, μπορώ. Συνέβη απόψε, όταν δεν έγινε το θαύμα. Γιατί είδα πως δεν είσαι ο άνθρωπος που νόμιζα. [...]
- ΧΕΛΜΕΡ (*Λυπημένος*) Ναι. Το βλέπω, το βλέπω. Άνοιξε άβυσσος ανάμεσά μας... Όμως, Νόρα, δεν μπορούμε αυτό το τεράστιο χάσμα να το γεφυρώσουμε; [...]
ΝΟΡΑ Ίσως, άμα μείνεις χωρίς την κούκλα σου.

3. Η κοινωνική θέση του ατόμου (status)

- Το κοινωνικό στάτους ενός ατόμου είναι η ιεραρχική κατάταξή του μέσα στην οργανωμένη κοινωνία. Τα κριτήρια είναι συνήθως ο πλούτος, η καταγωγή, η κοινωνική επιρροή και δύναμη.
- Ο Ίψεν καθρεφτίζει στα έργα του το κόστος που συνεπάγεται η προσπάθεια του ατόμου στη διατήρηση της θέσης του στην κοινωνική ιεράρχηση.
- Στα έργα του δοκιμάζονται οι εσωτερικές αντοχές και αντιστάσεις των ηρώων του, όταν σε κάποια περίπτωση της ζωής τους το διακύβευμα που προκύπτει απειλεί τη θέση τους στην κοινωνία.

Τεκμηρίωση:

- ΧΕΛΜΕΡ Ξέρεις πολύ καλά ότι δούλευα μέρα-νύχτα για χάρη σου και ότι θα υπέμενα κάθε βάσανο και κάθε πίκρα. Όμως κανένας δεν θυσιάζει την τιμή του για εκείνον που αγαπάει.
- ΧΕΛΜΕΡ Πώς θα γλιτώσω, «άμα φύγεις εσύ από τη μέση»; Δεν θα γλιτώσω! Αυτός ο ελεεινός μπορεί να τα βγάλει όλα στη φόρα όποτε θέλει! [...]

4. Η αναζήτηση της αυτογνωσίας

- Μέσα από τα έργα του ο Νορβηγός συγγραφέας παρουσιάζει τον σύγχρονο άνθρωπο εγκλωβισμένο σε πάγιες αντιλήψεις και στερεότυπα, ανήμπορο να αντιμετωπίσει τον εαυτό του και να διεκδικήσει τα «θέλω» του.
- Αρκετοί χαρακτήρες στα έργα του Ερρίκου Ίψεν αποκτούν συνείδηση της κατάστασής τους και μπαίνουν στη διαδικασία να δώσουν τη δική τους πάλη, διεκδικώντας τα «θέλω» τους ενάντια στα «πρέπει» μιας συντηρητικής κοινωνίας.
- Ο Ίψεν έχει έντονες αντιλήψεις σχετικά με την ατομικότητα, δηλαδή την εσωτερική ανάγκη του ανθρώπου για αυτογνωσία και αυτοπραγμάτωση. Ασπάζεται την ιδέα ότι για να αλλάξουμε την κοινωνία, πρέπει πρώτα να αλλάξουμε τον εαυτό μας.
- Για τον Ίψεν, ο άνθρωπος έχει συνείδηση των επιθυμιών του, των αισθημάτων του, των δικαιωμάτων και των ευθυνών του, θα μπορέσει να γίνει κύριος του εαυτού του και κατ' επέκταση να συμβάλει στην αναμόρφωση της κοινωνίας.
- Για τον Ίψεν, μόνο όταν ο άνθρωπος συνειδητοποιήσει και ακολούθως απαλλαγεί από όλες τις προλήψεις και τα στερεότυπα (κοινωνικά, προσωπικά) που τον βαραίνουν και μπει στη διαδικασία να αναζητήσει τη δική του αλήθεια θα μπορέσει να γίνει κύριος του εαυτού του.

Τεκμηρίωση:

- ΧΕΛΜΕΡ Παράτα το μελόδραμα! *(Κλειδώνει την πόρτα προς το χολ)* Εδώ θα μείνεις μέχρι να μου τα πεις όλα. Καταλαβαίνεις τι έκανες; Απάντησέ μου: καταλαβαίνεις τι έκανες;

NORA *(Τον κοιτάζει με σταθερό βλέμμα και του λέει παγερά)* Ναι, τώρα αρχίζω να το καταλαβαίνω. [...]

- ΝΟΡΑ Μπορεί. Όμως εσύ ούτε μιλάς ούτε σκέφτεσαι σαν τον άντρα που θα μπορούσα να μείνω δίπλα του. Όταν σου πέρασε ο πρώτος πανικός, όχι για το κακό που απειλούσε εμένα αλλά για τις επιπτώσεις που θα είχε πάνω σ' εσένα ... Τότε άρχισες πάλι να μου φέρνεσαι σαν να μην είχε συμβεί τίποτα. Ξανάγινα το καναρινάκι σου, η κούκλα σου, που έπρεπε στο εξής να την κρατάς ακόμα πιο μαλακά, γιατί ήταν αδύναμη και εύθραυστη. (Σηκώνεται) Εκείνη τη στιγμή, Τόρβαλντ, συνειδητοποίησα πως οχτώ ολόκληρα χρόνια έζησα μ' έναν άγνωστο κι έκανα μαζί του τρία παιδιά. Ω, να μην το σκέφτομαι! Μου' ρχεται να κομματιάσω τις σάρκες μου!
- ΝΟΡΑ (Φορώντας το καπέλο της) [...] (Τυλίγεται με το σάλι της) Αντίο, Τόρβαλντ. Δεν θέλω να δω τα παιδιά – ξέρω πως τ' αφήνω σε καλύτερα χέρια. Όπως έγινα τώρα, είμαι ακατάλληλη γι' αυτά.

Γ.1.2. Να εντοπίσετε και να γράψετε μία (1) χαρακτηριστική φράση από το απόσπασμα που να παραπέμπει στην επίδραση του Κάρολου Δαρβίνου. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(7 μονάδες)

1. Μία (1) χαρακτηριστική φράση:

ΧΕΛΜΕΡ Άσε τις βλακείες! Ίδια ο πατέρας σου – κι εκείνος όλο μεγάλα λόγια ήταν!

- Οι συγγραφείς καυτηριάζουν την κοινωνική προκατάληψη της τότε εποχής, σύμφωνα με την οποία στον άνθρωπο μεταφέρονται αρνητικά στοιχεία της προσωπικότητας των προγόνων του, αποκλίνουσες ή μη κοινωνικά αποδεκτές συμπεριφορές, όπως χαρτοπαιξία, εγκληματικότητα, αλκοολισμός.

2. Μία (1) χαρακτηριστική φράση:

ΝΟΡΑ Ίσως, άμα μείνεις χωρίς την κούκλα σου. [...]

ΧΕΛΜΕΡ Τουλάχιστον, περίμενε ως το πρωί.

ΝΟΡΑ (Φορώντας το παλτό της) Δεν μπορώ να μείνω βράδυ στο σπίτι ενός ξένου.

ΝΟΡΑ (Φορώντας το καπέλο της) [...] (Τυλίγεται με το σάλι της) Αντίο, Τόρβαλντ. Δεν θέλω να δω τα παιδιά – ξέρω πως τ' αφήνω σε καλύτερα χέρια. Όπως έγινα τώρα, είμαι ακατάλληλη γι' αυτά.

- Οι θεατρικοί συγγραφείς παρουσιάζουν χαρακτήρες οι οποίοι αντιστέκονται στο κοινωνικό τους περιβάλλον, αναπτύσσοντας συμπεριφορές και ιδιότητες, ούτως ώστε να μπορέσουν να ξελιχθούν. Με τον τρόπο αυτόν, συμβάλλουν στη σταδιακή αναμόρφωση της κοινωνίας στην οποία ζουν.

Γ.1.3. «Τα φροντιστηριακά αντικείμενα στον Ίψεν λειτουργούν είτε ως πηγές πληροφόρησης για τους χαρακτήρες των έργων είτε συμβάλλουν καθοριστικά στην προώθηση της δράσης με τη δημιουργία δραματικής έντασης. Κάποιες φορές, τα φροντιστηριακά αντικείμενα έχουν συμβολική αξία.»

Να εντοπίσετε ένα (1) φροντιστηριακό αντικείμενο από το απόσπασμα του έργου *Το Κουκλόσπιτο* που να δικαιολογεί την πιο πάνω δήλωση. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(6 μονάδες)

- **Η φουρκέτα («Να και μια σπασμένη φουρκέτα. Δικιά σου είναι!»)**: Ενημερώνει τον θεατή ότι η Νόρα προσπάθησε να ανοίξει το γραμματοκιβώτιο για να πάρει το γράμμα του Κρόγκσταδ. Διαφαίνεται ο φόβος και η αγωνία της να πάρει το γράμμα που φανερώνει το μυστικό της πριν τον Χέλμερ.
- **Το γράμμα του Κρόγκσταντ («Το γράμμα!»)**: Συμβάλλουν στην σύγκρουση των δύο συζύγων. Το γράμμα δείχνει τον χαρακτήρα του Χέλμερ μπροστά στον κίνδυνο να χάσει το καλό του όνομα. Η Νόρα αντιλαμβάνεται την υποκρισία της σχέσης της με τον Χέλμερ. Το γράμμα οδηγεί στην συζήτηση στο τραπέζι και την εγκατάλειψη της οικείας του.
- **Παλτό («Φορώντας το παλτό της»)**: Δείχνει την ετοιμασία της για την αναχώρηση/εγκατάλειψη της οικείας της και του γάμου της.
- **Καπέλο («Φορώντας το καπέλο της»)**: Δείχνει την ετοιμασία της για την αναχώρηση/εγκατάλειψη της οικείας της και του γάμου της.
- **Σάλι («Τυλίγεται με το σάλι της»)**: Δείχνει την ετοιμασία της για την αναχώρηση/εγκατάλειψη της οικείας της και του γάμου της.
- **Η βέρα («Πάρε τη βέρα και δώσε μου τη δική μου»)**: Συμβολίζουν τη διάσταση των πρωταγωνιστών και την επικείμενη εγκατάλειψη της συζυγικής εστίας από τη Νόρα, για να βρει τον εαυτό της.
- **Κλειδιά («Πάρε και τα κλειδιά σου»)**: Συμβολίζουν τη διάσταση των πρωταγωνιστών και το κενό που υπάρχει στη σχέση τους και την επικείμενη εγκατάλειψη της συζυγικής εστίας από τη Νόρα, για να βρει τον εαυτό της.

Γ.2.1. Να αναλύσετε ένα (1) από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της τέχνης του Σοφοκλή. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με μία (1) αναφορά από το πιο πάνω απόσπασμα. (6 μονάδες)

1. Ο σοφόκλειος ήρωας

Οι τραγικοί ήρωες του Σοφοκλή έχουν τα εξής μοναδικά χαρακτηριστικά:

- Έρχονται αντιμέτωποι με ένα δίλημμα μεταξύ πιθανής (ή βέβαιης) καταστροφής ή ενός συμβιβασμού, ο οποίος έρχεται σε σύγκρουση με τις αρχές και τις αξίες τους.
- Ο σοφόκλειος ήρωας απορρίπτει οποιονδήποτε συμβιβασμό, μένοντας προσηλωμένος στον δικό του ηθικό κώδικα. Εντούτοις, αυτή του η απόφαση αρχίζει να πλήττεται άμεσα από φιλικές συμβουλές, απειλές αλλά και έμπρακτη βία.
- Ο ήρωας παραμένει σταθερός στην απόφασή του και δεν λυγίζει, δείχνοντας πίστη στον εαυτό του (σε αυτό που ονομάζεται «φύσις»), δηλαδή στον χαρακτήρα του, ο οποίος και καθορίζει την ταυτότητά του.
- Η απόφαση του ήρωα να παραμείνει σταθερός στα πιστεύω του πυροδοτεί τη δράση και εντείνει τη δραματική ένταση του έργου.

Τεκμηρίωση:

- ANT. Μα το δίκιο δεν θα σ' αφήσει να το πεις αυτό·
επειδή ούτ' εσύ θέλησες ούτε κι εγώ σε πήρα σύντροφο.
- ΙΣΜ. Όχι αδελφούλα μου, μη με περιφρονήσεις
μαζί σου να μη πεθάνω και τον νεκρό κι εγώ να μην τιμήσω.
ANT. Μη μου πεθάνεις εσύ
και μην παίρνεις για δικά σου αυτά που ούτε με το δάκτυλό σου ακούμπησες·
εγώ που πεθαίνω είμ' αρκετή.
- ΙΣΜ. Οϊμένα, δυστυχισμένη, γιατί να μην έχω κι εγώ την τύχη σου;
ANT. Εσύ προτίμησες να ζεις κι εγώ να πεθάνω. [...]
Εσύ πως είχες δίκιο νόμιζες με τις δικές σου,
κι εγώ με τις δικές μου.

2. Η ανάγκη για ευφυείς ηγέτες

- Σύμφωνα με τον Σοφοκλή, οι πόλεις χρειάζονται ευφυείς και αποφασιστικούς ηγέτες. Σε κάθε σοφόκλεια τραγωδία παρουσιάζεται μία πολιτική κρίση, για τη διαχείριση της οποίας απαιτείται από τον ηγέτη η αξιολόγηση διαφόρων παραγόντων / Ο ποιητής εξετάζει την αποτελεσματικότητα των αποφάσεων των ηγετών, καθώς και τα ηγετικά γνωρίσματα που καθορίζουν την ορθότητα των αποφάσεών τους.
- Παράλληλα, υπογραμμίζει έναν σοβαρό κίνδυνο: πολλές φορές οι ηγέτες που έχουν απόλυτη εμπιστοσύνη στον εαυτό τους, ξεπερνούν το μέτρο και καταπατούν τη βούληση των θεών. Με τον τρόπο αυτό θέτουν σε κίνδυνο όχι μόνο τους ίδιους αλλά και την ίδια την κοινωνία που εκπροσωπούν.

- Όταν ξεπερνούν το μέτρο, όμως, θέτουν σε κίνδυνο όχι μόνο τους ίδιους αλλά και την ίδια την κοινωνία που εκπροσωπούν. Αυτό γίνεται είτε συνειδητά, όπως π.χ. ο Κρέοντας στην *Αντιγόνη* είτε εν αγνοία τους, όπως π.χ. ο Οιδίποδας στον *Οιδίποδα Τύραννο*.

Τεκμηρίωση:

- ΚΡΕ. Αυτό το κορίτσι, εγώ λέω πως τώρα θα φανερώθηκε άμυαλο·
η άλλη ήταν από πάντα. [...]
Εσένα σου 'φυγε όταν εξήλεψες να κριματίσεις μαζί με τους κακούργους.
ΙΣΜ. Μήπως είναι ζωή που θα κάνω χωρίς αυτήν, μονάχη;
ΚΡΕ. Μην τη λες αυτήν, γιατί πια δεν είναι.
- ΧΟΡ. Μήπως να του την υστερήσεις θέλεις του παιδιού σου;
ΚΡΕ. Ο Άδης είναι που θα χαλάσει αυτόν τον γάμο.
ΧΟΡ. Αποφασισμένο είναι φαίνεται αυτή για να πεθάνει.

3. Η αντιπαράθεση αντίθετων χαρακτήρων

- Μια τεχνική στο έργο του Σοφοκλή είναι η αντιπαράθεση αντίθετων χαρακτήρων. Σε πολλά έργα του τα κεντρικά ζεύγη αντιτίθενται ως προς το ήθος τους. / Στην *Αντιγόνη* έχουμε αντιπαράθεση αντίθετων χαρακτήρων.
- Σε πολλά έργα του, τα κεντρικά ζεύγη αντιτίθενται ως προς τις ιδέες που εκπροσωπούν.
- Πολλές φορές, οι αντίθετοι χαρακτήρες προέρχονται από το ίδιο οικογενειακό περιβάλλον.

Τεκμηρίωση:

- ΚΡΕ. Κι εσύ, που σαν οχιά στο σπίτι μου χωμένη, κρυφά μου 'πινες το αίμα
κι ούτε το 'ξερα πως θρέφω δυο για δυστυχία και χαλασμό του θρόνου μου,
γιά πες μου τώρα, θα πεις κι εσύ γι' αυτόν τον τάφο πως ήσουν μαζί;
ή θα ξομώσεις πως δεν ξέρεις τίποτα;
- ΚΡΕ. Αυτό το κορίτσι, εγώ λέω πως τώρα θα φανερώθηκε άμυαλο·
η άλλη ήταν από πάντα. [...]
Εσένα σου 'φυγε όταν εξήλεψες να κριματίσεις μαζί με τους κακούργους.

Γ.2.2.

- (α) Να αναφέρετε μία (1) καινοτομία του Σοφοκλή που διαφαίνεται στο πιο πάνω απόσπασμα. (4 μονάδες)
- (β) Από ποιο σημείο του αμφιθέατρου εισέρχεται στη σκηνή η Ισμήνη, λαμβάνοντας υπόψη ότι η ηρωίδα εξέρχεται από το παλάτι. (4 μονάδες)

- (α) Εισαγωγή τρίτου υποκριτή: Αντιγόνη, Ισμήνη, Κρέοντας
(β) Από τη Βασίλειο Θύρα

ΤΕΛΟΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΩΝ ΛΥΣΕΩΝ